

Sygn. akt I USK 47/22

POSTANOWIENIE

Dnia 7 grudnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Józef Iwulski

w sprawie z odwołania P. K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Częstochowie
o ustalenie ustawodawstwa właściwego,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 7 grudnia 2022 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach
z dnia 28 lipca 2021 r., sygn. akt III AUa 2225/19,

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i
zasądza od ubezpieczonego na rzecz organu rentowego tytułem
zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego kwotę 240 (dwieście
czterdzieści) zł.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 28 lipca 2021 r., III AUa 2225/19, Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach oddalił apelację od wyroku z dnia 17 maja 2019 r., IV U 1197/18, którym Sąd Okręgowy w Częstochowie oddalił odwołanie ubezpieczonego od decyzji z dnia 10 lipca 2018 r. Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Częstochowie ustalającej, że od dnia 1 stycznia 2014 r. do dnia 7 listopada 2017 r. P. K. podlega ustawodawstwu polskiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku wnioskodawca zarzucił naruszenia: a) art. 378 § 1 k.p.c.; b) art. 382 k.p.c.; c) art. 328 § 2 w związku z

art. 391 § 1 k.p.c., które mogły mieć istotny wpływ na wynik sprawy, gdyż miało to wpływ na wykładnię: (-) art. 19 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 987/09 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/04 w sprawie Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego z dnia 16 września 2009 r. (Dz.Urz.UE.L Nr 284, str. 1) - co do zaświadczenia A1; (-) art. 14 ust. 5b rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 987/09 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/04 w sprawie Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego z dnia 16 września 2009 r. (Dz.Urz.UE.L Nr 284, str. 1; (-) art. 3 ustawy Prawo przedsiębiorców - w zakresie definicji, czym jest działalność gospodarcza.

Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący uzasadnił jej oczywistą zasadnością. W ocenie powoda skarga kasacyjna ma uzasadnione podstawy (jest oczywista), bowiem występował on samodzielnie przed sądami pierwszej i drugiej instancji. Okoliczność ta, powinna mieć wpływ na wyrok sądu drugiej instancji oraz jego uzasadnienie. Tymczasem orzeczenie sądu drugiej instancji wraz z uzasadnieniem jest niepełne i nie odnosi się do wszystkich zarzutów podnoszonych przez skarżącego w jego osobistej apelacji. Sąd Apelacyjny powinien rozważyć i ocenić, że słowacki odpowiednik polskiego organu rentowego odmówił wydania poświadczenia o podleganiu wskazanemu ustawodawstwu a skarżący skorzystał z odpowiednich narzędzi prawnych, aby uzyskać w drodze administracyjnej takie poświadczenie. Okoliczność ta mogła mieć wpływ na postępowanie toczące się przed organem rentowym w Polsce i wydaną przez niego decyzję a to w kontekście jego przedwcześnieści.

Skarżący wskazał ponadto, że Sąd drugiej instancji przytoczył podniesiony przez niego zarzut, że - przesądzając o podleganiu polskiemu systemowi ubezpieczeń - Sąd pierwszej instancji wskazał na marginalność pracy wykonywanej przez skarżącego na Słowacji, ale nie ustosunkował się do zarzutu braku legalnej definicji marginalności pracy.

Mając na uwadze powyższe ubezpieczony wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz skarżącego, kosztów postępowania

kasacyjnego według norm przepisanych w stawce minimalnej powiększonej dwukrotnie.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pełnomocnik organu rentowego wniósł o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, a w razie nieuwzględnienia tego wniosku o oddalenie skargi kasacyjnej i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Cel wymagania określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. W konsekwencji tego, w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym między innymi na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o

przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek. Ustawodawca nieprzypadkowo, konstruując wymagania skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) i obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, bo choć dla obu tych przesłanek argumenty mogą być podobne, to Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać. Skarga kasacyjna jest wszak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, że takie okoliczności w sprawie zachodzą (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007; z dnia 10 marca 2008 r., III UK 4/8, LEX nr 459291; z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 404134 i z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, LEX nr 406392).

Skarżący we wniesionej skardze kasacyjnej nie sprostął postawionym wyżej wymaganiom konstrukcyjnym skargi kasacyjnej. Przede wszystkim skarga kasacyjna nie zawiera uzasadnienia wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, który -

jak wskazano powyżej - nie może być tożsamy z uzasadnieniem podstaw kasacyjnych, a rzeczą Sądu Najwyższego nie jest samodzielne poszukiwanie przyczyn uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Tym bardziej że nawet w uzasadnieniu podstaw kasacyjnych skarżący nie przedstawia żadnego wyводу prawnego, który uzasadniałby pogląd, że skarga jest oczywiście uzasadniona, w szczególności, aby w sprawie miała miejsce kwalifikowana postać naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, która mogłaby zostać uznana za oczywistą, a przy tym doprowadziłaby do wydania oczywiście niesłusznego rozstrzygnięcia.

Niezależnie od powyższego należy zauważyć, że podnoszone przez skarżącego kwestie, które miałyby świadczyć o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej zostały już wyjaśnione w orzecznictwie sądowym i nie zachodzą podstawy do zmiany przyjętego zapatrywania. Wykonywanie pracy za granicą w rozmiarze kilku godzin w okresie miesiąca zostało ocenione w judykaturze jako niewątpliwie stanowiące pracę o charakterze marginalnym (por. wyrok Sądu Najwyższego: z dnia 21 stycznia 2016 r., III UK 61/15, LEX nr 1977828; z dnia 25 listopada 2016 r., I UK 370/15, LEX nr 2166375; z dnia 13 września 2017 r., I UK 328/16, LEX nr 2389586; z dnia 22 sierpnia 2018 r., III UK 115/17, LEX nr 2559409; z dnia 12 sierpnia 2020 r., II UK 314/18, OSNP 2021 nr 11, poz. 123; LEX nr 3246802; z dnia 28 kwietnia 2021 r., III USKP 49/21, OSNP 2022 nr 2, poz. 18), a z ustaleń poczynionych przez Sądy orzekające wynika, że taką pracę w wymiarze 10 godzin miesięcznie wykonywał skarżący. Osoba, która wykonuje pracę o charakterze marginalnym w jednym państwie członkowskim i pracuje również w innym państwie członkowskim, nie może być uznawana za osobę normalnie wykonującą pracę w dwóch lub w kilku państwach członkowskich i w związku z tym nie jest objęta art. 13 rozporządzenia podstawowego. W takim przypadku w celu ustalenia mającego zastosowanie ustawodawstwa osoba ta jest traktowana, jak osoba pracująca wyłącznie w jednym państwie członkowskim.

Sąd Najwyższy powtarzał także w swoim orzecznictwie, że zarówno Zakład Ubezpieczeń Społecznych, jak i sąd ubezpieczeń społecznych, są pozbawione kompetencji do samodzielnej oceny stosunku prawnego stanowiącego tytuł ubezpieczenia społecznego w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej

wobec osoby wnoszącej o ustalenie właściwego ustawodawstwa (por. wyroki Sądu Najwyższego: z 6 czerwca 2013 r., II UK 333/12, OSNP 2014 nr 3, poz. 47 i z 11 września 2014 r., II UK 587/13, LEX nr 1545145 oraz postanowienia Sądu Najwyższego: z 20 października 2016 r., I UZ 22/16, LEX nr 2159129 i z 19 grudnia 2017 r., II UZ 109/17, LEX nr 2427167). Polski organ rentowy, a także polski sąd ubezpieczeń społecznych, nie są uprawnione do weryfikacji prawidłowości odmowy wydania poświadczenia na formularzu A1 przez instytucję ubezpieczeniową innego państwa członkowskiego. O ewentualnych środkach prawnych przysługujących w takiej sytuacji wnioskodawcy decyduje prawo krajowe właściwe dla danej instytucji ubezpieczeniowej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 kwietnia 2021 r., I USK 118/21, LEX nr 3269701).

Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd Najwyższy w oparciu o 398⁹ § 2 i art. 98 § 1 k.p.c. orzekł jak sentencji.